

KAMIL V. ZVELEBIL

# HIPPALOS

TRITON



TRITON

*Kamil V. Zvelebil*

# **HIPPALOS**

*Věnováno mé milé dceři Markétě,  
která mi pomáhala příběh vymyslet a upravit*

*Kamil V. Zvelebil*

# **HIPPALOS**

Kamil V. Zvelebil

## Hippalos

*Tato kniha, ani žádná její část, nesmí být kopírována, rozmnožována, ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.*

© Kamil V. Zvelebil, 2003

Cover © Renata Ryšlavá, 2003

© TRITON, 2003

ISBN 80-7254-330-X

## POZNÁMKA AUTORA

Obchodní a politické vztahy Indie s římským impériem mě odedávna nesmírně zajímaly, od dob, kdy jsem začínal svou vědeckou dráhu v oboru jihoindických (drávidských) jazyků a kultur. Už v roce 1952 jsem přednesl v pražském Orientálním ústavu přednášku o nejstarších obchodních stycích jižní Indie a západního světa, a o něco později jsem uveřejnil na totéž téma dva články (1952, 1956). 2. května 1954 jsem uspořádal konferenci na téma Antické Řecko, Řím a tamilská Indie.

Tento příběh se zrodil z onoho zájmu, a je založen na údajích, získaných ze starotamilských textů a napsů, které mohu číst v originále, jakož i z řeckých a římských zpráv, ale i z bohaté odvozené literatury, která o tomto předměť a příbuzných tématech pojednává. Uvádět úplný seznam by čtenáře unavilo. Rád bych se však zmínil alespoň o oněch druhotných pramenech, jimž jsem v mnoha směrech zavázán; spisy Y. W. McCrindlea, *Intercourse between India and the Western World* od M. C. Rawlinsona (Cambridge, 1916), Schoffův překlad *Přeplutí Erythrejského moře* (New York, 1912) a *The Commerce between the Roman Empire and India* od E. J. H. Warmingtona (Cambridge, 1928). Těžko mohu uvést texty v indických jazycích, zejména v tamilštině, páli a sanskrtu, je jich příliš mnoho a zajímaly by jen specialistu. Ale musím se zmínit o vynikajícím „svěžívotopise“ císaře Claudia od Roberta Gravesa, pramenu nekonečné inspirace a trvalého zájmu.

\* \* \*

Na východním pobřeží jižní Indie, asi dvě míle na jih od bývalé francouzské državy Pondičéry leží, nedaleko vesnice Vírampattanam, na východní straně laguny vytvářené někdejší ústím řeky Gingee, pruh země, známý pod místním jménem Arikamédu.

Místo bylo objeveno po roce 1937, částečně francouzskými, částečně indickými archeology, a zjistilo se, že jde o indicko-římské obchodní středisko. V roce 1945 prováděl jménem Archeological Survey of India pečlivé výkopy Sir Mortimer Wheeler. V jeho práci pokračovali v létech 1947-48 nejprve J. M. Casal z pověření francouzských úřadů, a po něm indiští archeologové.

Zjistilo se, že přístav začal nabývat na významu koncem posledního století před naším letopočtem, a že jeho vrcholné období spadalo přibližně do roku 50 po Kr., a činnost v něm pokračovala i nadále. Mezi nálezy římského původu byly vykopány úlomky italské keramiky, většinou s červenou polevou, vyrobené v Aretinu (Arezzo) – tak zvané aretinské zboží; nejzajímavější z nich byly části amfor (nádob na víno), některé označeny značky hrncířů, jak v latině tak v místním písmu, které bylo později rozluštěno jako tzv. jižní tamilské bráhmí; dále četné zlomky mís s ruletami; římské sklo; zlomky dvou nebo více římských lamp; několik řecko-římských šperků.

Navíc se ukázalo, že se místa užívalo jako přístavu ke stavbě nebo opravě nevelkých lodí. Je téměř jisté, že toto archeologické naleziště je totožné s místem, které řecké a římské prameny nazývají Poduké nebo Poduce.

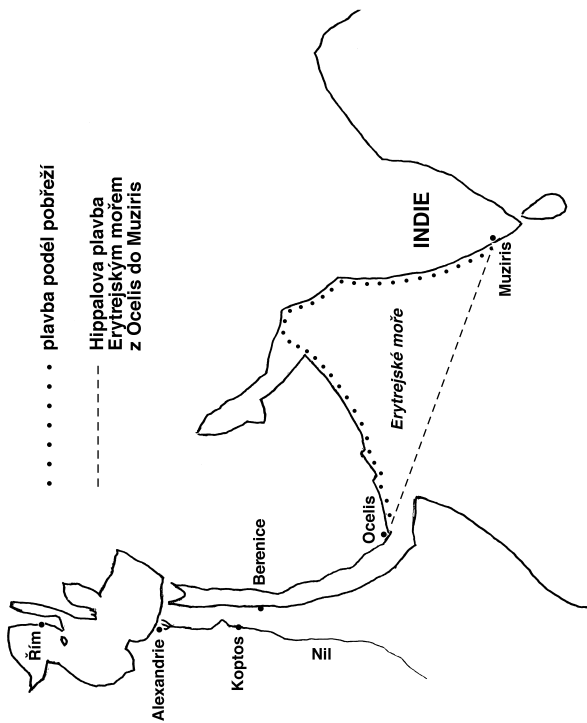
\* \* \*

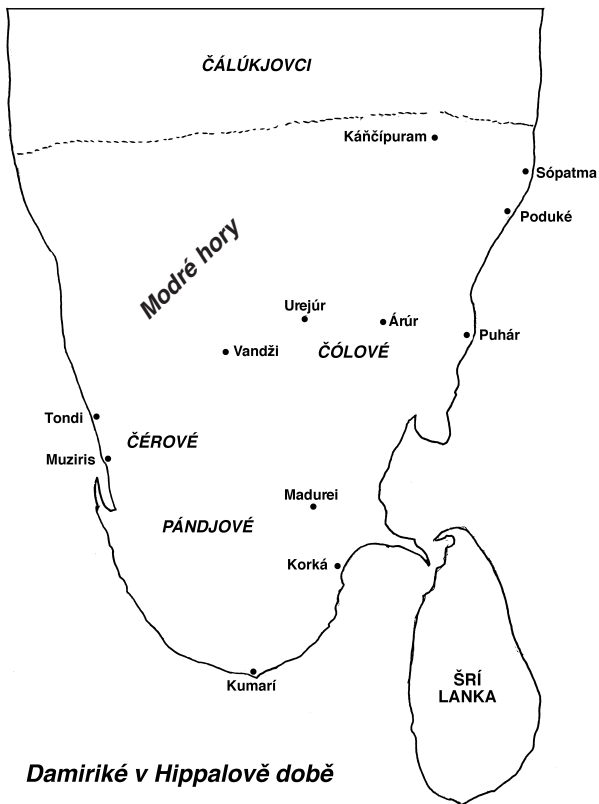
V jedné z amfor, sice poněkud otlučené a popraskané, ale přesto dosud dobře zachované, se našel svitek s řeckým textem. Jazykem textu byla koíné (pozdní hovorová řečtina), běžná mezi alexandrijskými Řeky jak jí hovořili v prvním století křesťanského letopočtu. Svitek byl sice zlomkovitý, ale přece jen bylo možno jej do značné míry zrekonstruovat. K mému neskonalemu úžasu, a stejně nezměrné radosti, se zjistilo, že text obsahuje vzpomínky Hippala, téměř legendárního Řeka, jemuž se přisuzuje objev pravidelného střídání monzunových větrů.

Prostudoval jsem text velice pečlivě, vyzbrojen znalostí staré řečtiny, kterou jsem získal před řadou let na Akademickém gymnáziu v Praze, a svou odbornou znalostí indického jazyka tamilštiny a starotamilské kultury, a zatímco slunce zapadalo za palmýrovými stromy na písčných dunách a za vstupní věží nedalekého hinduistického chrámu, připojil jsem, čerpaje ze své obrazotvornosti – patrně mírně neukázněné, ale pře-

ce jen založené na údajích získaných z tamilských, řeckých a latinských pramenů – to, co jsem nenašel v Hippalově rukopise...

Až potud jsem uvedl víceméně čirá fakta. Cokoli následuje, je směsicí faktů a fikce, skutečnosti a smyšlenek. Nicméně hlavní jádro příběhu, **jak** byly monzuny „objeveny“, a mnohé **postavy** v tomto příběhu **nejsou** vymyšleny. Především není vymyšlena postava samotného Hippala, osobnosti plně historické, včetně jeho jména. I příběh sám, napájený mou fantazií, je založen, jak řečeno, na pečlivém studiu původních pramenů, zejména tamilské poezie staré dvě tisíciletí, na buddhistických textech, na zprávách řeckých a latinských dějepisců, jakož i na dílech moderních autorů, kteří se zabývali otázkami obchodních a politických styků mezi římským impériem a Indií. Seznam těchto moderních děl najde čtenář, který o to projeví zájem, na konci knížky.





*Damiriké v Hippalově době*



## HLAVNÍ POSTAVY

### ŘEKOVÉ A ŘÍMANÉ

**Hippalos**, hrdina příběhu a lodivod  
**Damianos**, velitel a kapitán lodi  
**Artemidoros**, kormidelník  
**Gabinius**, druhý lodivod  
**Flavius Longinus**, římský centurio  
**Galba**, velitel veslařů  
**Pomponius Lepido**, římský legionář  
**Tiberius Claudius Drusus**, římský císař

### INDOVÉ

**Nakkíran Nallangili**, čólský korunní princ  
**Kákandan Kávéran**, čólský král  
**Paljánei Paranar**, mladší bratr čólského krále, místokrál Urejúru  
**Kapila Áčárja**, jeho bráhmanský rádce  
**Másáttuván**, nejbohatší kupec a dovozce z Puháru  
**Róhini**, jeho žena  
**Valli**, jejich dcera  
**Kujili**, známá též jako Kondi, důvěrnice a služebná Valli  
**Irulan**, příslušník starého kmene z Modrých hor, osobní Nakkíranův průvodce  
**Tekula Nánánanda**, buddhistický mnich



## PROLOG

Onoho dne byl Muziris – největší čerské tržiště a hlavní námořní přístav starobylého království Sérů na západním pobřeží jižní Indie – vždycky překypující životem, vždycky rušný a liduplný, nikdy tichý a prázdný – právě onoho dne byl Muziris pln neobvykle horečného vzrušení.

Na březích řeky Perijáru odpočívaly skupiny znavených přístavních dělníků, kteří plnili po libosti svoje břicha želvím tukem, pochutnávali si na vydatné pečení okatic, a zalévali tu bohatou hostinu silným, palčivým palmovým vínem. Byli patrně jediní, kteří se nevzrušovali tím, co se v onom pozdním odpoledni odehrávalo na moři. Na molu, na přístavišti, a podle pobřeží se tísnily davy a zástupy mužů, žen a dětí s tmavou jižní pletí a pozorovali s údivem obrovskou loď, která se nořila z vod za obzorem jako nějaké nestvůrné zjevení, přímo od západu, kde se prostíral nekonečný oceán z Indie k neznámým, nepoznaným končinám.

Volské káry se zastavily na vydlážděné cestě, palankýny a nosítka spočinuly na písku, dosud prohřátém, a dokonce i lehké, rychlé válečné vozy zůstaly nehnutě stát, a jejich vozatajové pozorovali připlovající mořskou nestvůru. Slon, který stanul na místě, poklekl a čekal až jeho poháněč–mahaut sestoupí, ale ten zůstal raději sedět v haudě, protože z onoho vyvýšeného místa mohl pozorovat lépe co se dělo.

„Piráť!“

„Nesmysl. Lodi pirátů jsou menší a rychlejší.“

„A já říkám, že je to pirát z Nitry!“

„Je to ale obluda!“

„Obrovitá, že? To musí být loď Javanů!“

„Javanů? Kdepak! Javanské lodi připlovají vždycky podle pobřeží, od severu.“

„Povídám, je to pirát z ostrovů.“

„Kdepak pirát, je to velryba, leviatan, mořská obluda!“

Kolem se ozýval smích jako odpověď na pokus o žert. A pak: „Jen se podívejte – nevidíte? Já rozeznávám stěžně – jeden, dva, tři stěžně – je to loď Rómanaků! Musí to být jejich loď!“

Teď už bylo zřejmé, že to byla opravdu loď Javanů, neuvěřitelně rozměrná, trojstěžník – a něco, co bylo naprosto nevídané, že připlouvala do přístavu v Muziris rovnou od moře a ne, jako tomu dosud bývalo, ze severu, těsně podle úzkého pruhu pobřeží Čérského království, pobřeží, které se už tehdy nazývalo Kérala.

Královský zplnomocněnec přístavu Muziris tam byl také; seděl ve svém voze, nad nímž vlála dlouhá státní vlajka, a pozoroval s nemalým vzrušením blížící se javanskou loď. Byl všecek nespůj, protože žádná cizí loď – a už vůbec ne loď tak obrovských rozměrů – nebyla ohlášena a očekávána touto dobou. A způsob, jak se blížila, skutečnost, že nepřiplouvala podle pobřeží, běžným způsobem známým pod jménem *kulapatha*, jen zvyšovala jeho úžas. Velitel přístavu – muž nemalého vlivu a značné moci – se dotazoval sám sebe, nemá-li poslat zprávu královskému guvernérovi Muziris, či má-li se vypořádat s touto neobvyklou událostí sám. Odvrátil na chvíli pohled od připlouvající lodi, a pozoroval skupinu děvчат, zahánějících slepice a kohouty, kteří se vrhali na zrno, rozložené k usušení. Pak se jeho pohled zastavil u velkých žoků plných černého pepře, které svezly káry se svahů hor Kudamalei, aby byly naloženy na pravidelné javanské lodi; u těžkých, masívních polen vonného santalového dřeva, a zabloudil dál, k ohromným skladům stavebního dříví, a ke slonům, kteří tam dosud pracovali, a ještě dál směrem do vnitrozemí, k hluboké, syté zeleni kokosovníkových a mangovníkových hájů. Černé kozy, černí vepři a černé slepice se proháněli mezi hromadami hnoje a odpadků ve vesnici Paradavarů, rybářů, a mezi jejich hliněnými chatrčemi, zastřešenými palmovým listovím. Jejich ženy, lesklé, bohaté černé vlasy uvázané vzadu na šíji, dřepěly před chatrčemi, a ukazovaly si s křikem a smíchem na připlouvající loď, která byla teď tak blízko, že ti, kdo se poněkud vyznali v mořeplavectví, mohli s určitostí prohlásit, že nejde o nějaké obludné pirátské plavidlo, ale o velkou obchodní loď Javanů z Alexandrie.

Na rozkaz velitele přístavu vypluly teď dva čluny, vydlabané z jediného kmene a zastřešené palmovými listy, a místní lodivodové je dovedně vmanévrovali k cizí lodi, která zajisté nemohla, pro svou velikost, ve-

plout do ústí řeky Perijáru. Sotva snesitelné vedro vlhkého, dusivého parna jednoho z posledních srpnových dní pozvolna ustávalo právě když javanské plavidlo, se staženými plachtami, se objevilo v ostrých obrysech proti slunci zapadajícímu do oceánu na západě.

Trvalo to chvíli, než byla loď pevně zakotvena. Ale to už, v podivuhodném rudozlatém světle nadcházejícího večera, začali slézat z javanské lodi noví příchozí do obou člunů místních lodivodů. Velitel přístavu uchopil pevněji okraj svého válečného vozu. Rozhlédl se, a ke své spokojenosti uviděl malý, ale nikoli nevýznamný oddíl římských legionářů (v Muziris byla sídlem stálá javanská posádka zvlášť jedné kohorty), kteří stáli opodál, a nedaleko od nich skupinu méně ukázněných, ale zato divočejší a nebezpečněji vyhlížejících čérských válečníků.

Římané byli vyzbrojeni kopími, krátkými sečnými meči a dlouhými štíty, kdežto indiští bojovníci drželi oštěpy nejrůznějších velikostí, v rukou kyje a palice, na zádech toulce s šípy.

Po nějaké chvíli přistály čluny lodivodů, každý vytesaný a vydlabaný z jediného obrovitého kmene, u břehu. Z člunů vystoupili tři Javanové a jeden Ind, a po nich dva průvodci tmavé pleti, a vyšplhali se na přístavní molo. Velitel přístavu, který čekal ve svém voze, náhle všecek ožil; jeho tvář se rozzářila radostným úsměvem a v jeho očích se střídal výraz úžasu s výrazem poznání. Zvolal „Ippalos!“, a poté pozdravil Inda, který se přiblížil – zřetelně muž vysokého postavení – velmi zdvořile rukama sepjatýma u čela, se skloněnou hlavou.

Javan, kterého oslovil jako Ippala, byl alexandrijský Řek, proslulý lodivod, zámožný a vlivný dovozce zámořského zboží. Byl postavy vyšší než kterýkoli místní obyvatel, měl krátce zastřižené, mírně zvlněné tmavé vlasy, rezavě hnědý vous velice krátce po řeckém způsobu přistřižený, výrazný nos, světlé, šedohnědé oči, a výraz ve tváři překypující sebejistotou, vnitřní silou a živou, pohotovou inteligencí. Popadl obě paže přístavního velitele do svých silných, velkých rukou a potřásl jimi způsobem, běžným na Západě. Ind byl zřetelně v rozpacích, ale zároveň potěšen.

„Nu – co mně řekneš?“ zvolal Řek v jazyce Damir, v jazyce země, do níž právě připlul.

„Žasnu, a překvapením jsem oněměl – ale hluchý taky nejsem,“ odpověděl se smíchem Ind. „Kdys vyrazil z Alesanda?“

„Ha!“ vykřikl Hippalos. „Neptej se mě, kdy jsem opustil Alexandrii, to není zajímavé! Zeptej se mě raději, kdy jsem vyplul z Ocelis na pobřeží Arábie!“

„Tak tedy, kdys vyplul z Ocelis?“

„Před čtyřiceti dny!“

Rozhostilo se ticho plné úžasu. Všichni jako by zkameněli. Během této krátké, hlučné rozmluvy, a ticha, které následovalo, zůstal stát mlčky a jako by nezúčastněně jen onen Ind, který dorazil na javanské lodi; za okamžik však i on ožil, rozesmál se, a hrdý, téměř pyšný výraz na jeho klidné tváři poněkud zjihl v pobaveném úsměvu.

Čérský velitel přístavu konečně promluvil, a mírně se při tom zajíkal: „Ippale, já ti nevěřím. To není prostě možné! Tropíš si z nás žerty. A co je to za loď? Jako bys k nám mohl dorazit pobřežní plavbou z Ocelis za čtyřicet dní! Nezapomínej, že konec konců vím i já, co to znamená plavba podél pobřeží – z takové dálky -!“

Řek ho netrpělivě přerušil: „Ale ovšem! Jenže to je právě ono! Já se neplavil podél pobřeží! Připlul jsem rovnou! Chápeš? Přímo, rovnou přes moře, *neré!*“

„Co tím myslíš – *neré?* Rovnou? Přímo? Jak? Odkud? Kam?“

„Ale vždyť ti to říkám – rovnou z Ocelis v Arábii sem do Muziris v Indii! Širým mořem! Přes oceán! S větrem!“

Velitel přístavu byl všecek omráčen úžasem, a obrátil se vzrušen k mladému Indovi: „Je to pravda, *juvarádžo?* To, co tvrdí Ippalos – je tomu tak opravdu, můj princ?“

„Ano, je to pravda,“ odvětil Ind. A opakoval znovu důrazně: „*Ámá, mej táné!* Ano, je tomu opravdu tak!“

„Neuvěřitelné. Neuvěřitelné! Nikdo se o tohle dosud nepokusil.“

„Ne záměrně. Ne dobrovolně. Ne úmyslně,“ opakoval Hippalos s příznačnou řeckou výmluvností, a cítil se při tom náramně dobře.

Mezitím zapadlo slunce za západním oceánem, za oceánem, nad nímž Hippalos právě zvítězil, který Hippalos přemohl se svou nádhernou lodí. Rozezněly se večerní bubny, duněly pravidelně svým hlubokým hlasem, byly zažehnuty pochodně a olejové lampy, nestvůrní, obrovští netopýři křížovali nebe, noční květy a hořící kadidla vydávaly vůni, která překonala i pach moře, od východu sem zaléтал hluk večerního trhu, nesmírný sloup ohně zaplál v majáku Muziris, a kapitán Damianos, princ Nakkí-

ran, a jejich družina a doprovod se chystali usednout do nosítek, která obstaral velitel přístavu, na všech byla patrná únava z cesty a jistá netrpělivost – náhle, jako střela, z čista jasna vyrazil z temnot černý stín proti místu, na němž stál princ, a zaleskl se kov, sotva postřehnutelný záblesk –! Díky kmitajícímu světlu pochodní a indigové temnotě kolem nedokázal naštěstí útočník přesně zacílit. A než mohl zákeřný vrah zmizet ve tmě noci, *énádi*-setník, velící čerským válečníkům – zřejmě muž neobyčejně pohotový a rychlý – útočníka přepadl a zmocnil se ho.

V několika příštích okamžicích byla celá skupina – princ, Hippalos, Damianos, jejich družina, i přístavní velitel, který se chystal usednout ve svém válečném voze, i palankýny a jejich nosiči, i zákeřný vrah – všichni byli obklopeni dvěma kruhy vojáků, Javany – Římany a čerskými válečníky. Útočníkovi, který mrštil po princovi svým asagajem, zůstala jen krátká dýka – ubohá zbraň ve srovnání s meči římských legionářů. Jeden z nich mu probodl paži, vrahoun teď hojně krvácel, z otevřené ruky mu vypadla dýka, a jeho tvář se zkřivila bolestí a nenávistí, ale ty vystřídal rychle výraz rezignace.

Byl to muž velmi tmavé pleti, téměř nahý, oděný jen bederní rouškou, takže byl k nerozeznání od přístavních dělníků, kteří dřepěli kolem. Velitel čerské posádky, s hrotem svého kopí na pouhou píd' od jeho hrdla, mu položil několik otázek, ale útočník zarytě mlčel. Čerský setník se podíval tázavě na velitele přístavu, poté na prince. Princ neřekl ani slovo. Pokrčil jen rameny. Velitel přístavu, viditelně vzrušen a zřetelně pln obav, přikázal setníkovi: „Odved' ho do pevnosti k výslechu. A přinuť ho k řeči!“

\* \* \*

Za několik chvil poté se všichni rozešli. Římsí vojáci odpochovali v sevřeném útvaru; nebyli tam proto, aby se vměšovali do vnitřních záležitostí. Jejich přítomnost v Muziris měla pouze zajistit bezpečí oněch Javanů-kupců, kteří byli římskými občany nebo poddanými.

Hippalos, Damianos a princ usedli do nosítek, jejich doprovod, jejich družina šla pěšky za nimi. Velitel přístavu jel vpředu ve válečném voze. Všichni zamířili k jeho příbytku, aby se občerstvili lázní, aby se převlékli a povečeřeli, než se vrátí na noc na svou loď, která byla teď zakotvena před ústím řeky Perijáru jako nějaký obrovský slon při koupeli.

Jak je nosiči nesli podél široké řeky, vyhlížel Hippalos z nosítek a pozoroval se zájmem nejrůznější plavidla, která ležela zakotvena podél břehů. Byly tam lehké pobřežní čluny pro místní dopravu, větší lodice skloubené z jednotlivých kmenů, svázaných dohromady, čluny vydlabané z jediného velkého kmene, i široké katamarany-vory, přivázané k celým řadám kůlů podél mnoha postranních kanálů. Některé z lodic měly na stěžních vlajky s různými symboly a znaky, nejčastěji s čerským státním znakem Luku. Jenomže zatím se už venku docela setmělo, a přestože tu a tam hořely pochodně a olejové lampy, Hippalos už dobře neviděl, protože měsíc nebyl ještě dostatečně vysoko, aby jeho světlo zalévalo hladinu řeky. Pohlédl vzhůru. Nebe bylo doslova poseto zářivým zlatem a stříbrem hvězd. Povzdechl si spokojeně a chystal se promluvit, ale viděl, že princ je hluboce zamyšlen, a zřejmě znepokojen, a tedy raději mlčel. Kapitán Damianos klímal a dřímal únavou.

\* \* \*

Před domem přístavního velitele, po obou stranách těžkých dveří sdělaných z tékového dřeva, stáli dva lučištníci s velkými nákotníky na obou nohou – odznakem čerské městské stráže. Postavení velitele přístavu – aspoň tady v Muziris – bylo tak významné jako postavení královského guvernéra. Dům sám byl zhotoven z cihel a malty a tékových trámů. Zdi byly ozdobeny malbami, které znázorňovaly různá božstva, mezi nimiž vynikala bohyně moře Kadalamma, a scénami ze života zvířat. Stavení bylo obklopeno zahradami, založenými s patrným vkusem, které se honosily několika jezírky a studněmi, umělými říčkami, skalkami a malými vodopády, kamennými vázami s květinami, a skleníky. Velitel přístavu byl významnou osobností, člověkem zámožným, a žil si velmi dobře.

Když se jeho hosté osvěžili koupelí a převlékli se do čistých a pohodlných oděvů, povečeřeli tradičním způsobem na palmových listech, rozložených na vyleštěné kamenné podlaze. Nikdo se ani slůvkem nezmínil o dramatické události, ke které došlo v přístavu. Považovalo by se to za velmi špatný vkus, mluvit při večeři o takové nepříjemnosti. Strava byla bohatá a typická pro západní pobřeží jižní Indie: do měkka uvařené jehněčí nohy, položené na sladkých travinách s omáčkami z mletého kokosu, hřebíčku a kardamomu; zvěřina upečená na rožni,

doprovázená silně pálivou zálivkou z pepře; a proslulé sladkosti čerské země, připravené z tvarohu, smetany, medu, mletého kokosu, malabathra, skořice a ořechů z džungle. Zapíjeli vínem, které dal Hippalos přinést ze své lodi; bylo to jeho oblíbené falernské. Bohatí Indové dávali přednost italským vínům před všemi ostatními nápoji, přesto že vína byla neobyčejně drahá.

Hippalos považoval večeri za vhodnou příležitost k tomu, rozdat dary, které přivezl: velitel přístavu dostal amforu naplněnou nejlepším olivovým olejem, a soupravu překrásných číší s červenou polevou, známé aretinské zboží. Každý z indických hostů dostal také po jedné z podobných číší na víno. Hippalos dobře věděl, kdy má být štědrý.

Mluvil se přirozeně o jedinečném, neslýchaném úspěchu Hippalově. Znovu a znovu musel opakovat, jak měl za podpory císaře Tiberia Claudia Caesara Augusta Germanica svou velkou loď – loď prvního lodivoda alexandrijské flotily – zvláště vybavenou, a jak a kdy vyplul na svou epochální cestu: z Alexandrie do Koptu, z Koptu do Berenice, z Berenice do Ocelis – a pak, patnáctého dne měsíce července, z Ocelis v jižní Arábii rovnou cestou přes Erytrejské moře na západní pobřeží jižní Indie, do Muziris, největšího přístavu Čerského království. Ve čtyřiceti dnech! Čtyřicet dní plavby po širém moři, otevřeném oceánem. S nákladem nejrůznějšího zboží, s římskými mincemi, a s čolským princem, Nakkíranem, synem krále Kákandana Kávérana na palubě.

Samozřejmě, že se hovořilo do podrobností o lodi samotné, a Hippalos jim prozradil vše, co považoval za nevinná, bezpečná sdělení: že loď byla asi sto osmdesát stop dlouhá, příslušně široká, s třemi řadami vesel, a s trupem zpevněným těžkými provazy. Nosné trámy lodi byly z cedrového a tékového dřeva. Měla tři stěžně, její hlavní stěžň byl obrovský smrk o průměru šesti stop v základně. Mezi zátěží byly stovky amfor, naplněné italskými a arabskými víny.

Zatímco oslavovali a připíjeli na zdar Hippalova úspěchu mnohou číší vína, vešel náhle rychlým krokem, neohlášen, setník-*énádi* čerských stráží, a řekl bez průtahů, rovnou k věci: „Promluvil.“

„Tys ho přinutil promluvit...“

Krutý úsměv zkřivil setníkovy rty. Po chvilce mrazivého ticha válečník pokračoval: „Je to choulostivá věc, pane.“

„Mluv.“

„Dobrá. Je to najatý úkladný vrah, který sem byl vyslán, aby zabil prince Nakkírana Čólského.“

„To je přece zřejmé, člověče! Ale jak věděl, že princ k nám dorazí právě dnes? Nikdo to nevěděl! Neočekávali jsme Ippala a jeho loď! Ba ani žádnou jinou javanskou loď jsme nečekali!“

„Nevěděl. Ale věděl, že princ byl v městě Rómaků, a že se nevrátil na lodi z Taprobané, na níž původně odplul na Západ. Věděl také, že princ je blízkým přítelem Mistra Ippala. Po pravdě řečeno, byl velmi dobře a podrobně zpraven. A čekal tedy zde v Muziris, takříkajíc na číhané; věděl, že se princ jednoho dne objeví. Že se vrátí nejpravděpodobněji s Mistrem Ippalem, na javanské obchodní lodi. A tehdy udeří. Takový byl jeho plán, jeho úkol. A dočkal se.“

Následovalo krátké ticho plné napětí. Všem bylo zřejmé, že čerský přístavní velitel je všecek nespůj: zavraždění čólského korunního prince v čerském přístavu Muziris by mohlo mít dalekosáhlé politické důsledky, a určitě by neposílilo přátelské vztahy mezi oběma královstvími. Tak jako tak byly jejich vztahy neustále napjaté, i když právě v té chvíli nebyly nepřátelské.

Hippalos se moudře zdržel jakékoliv poznámky, ačkoli přímo hořel zvědavostí, hněvem a rozhořčením; nespočetně otázek se mu dralo na rty. Ale byl šťasten, že jeho přítel princ Nakkíran byl v bezpečí, a proto mlčel.

„Kdo ho poslal?“

Byla to otázka, kterou měl na mysli každý z přítomných, ale zeptat se, se odvážil jedině princ.

Setník váhal. Přístavní velitel zvolal: „Ven s tím, mluv!“

„Je mi líto, pane. Je mi to líto, můj princí. Ten, kdo ho poslal zabít, byl váš strýc, místokrál v Urejúru, kníže Paljánei Paranan.“

Teď už se Hippalos nedokázal udržet. Procedil mezi zuby kletbu v rodné řečtině: „Ten padouch! Nechť se na věky trápí v podsvětí! Ať mu fúrie vyrvou játra a sežerou jeho slezinu!“

Ostatní mlčeli. Velitel přístavu přikázal jedné ze svých otrokyň, aby podala setníkovi pohár s vínem. Všichni pili mlčky. Po chvíli se setník zeptal: „Co s ním teď, pane?“

Přístavní velitel se obrátil na prince Čólů: „Rozhodnutí je samozřejmé na vás, můj princí. Ten bídák je čólský poddaný. My naštěstí nemáme

s tím ohavným zločinem nic společného. Je to zřetelně vnitřní záležitost Čólského království.“ Nezazníval ze slov přístavního velitele sotva znatelný tón ironie a uspokojení?

Princ se zamračil. Poté řekl: „Zabte ho.“

„Jak?“ zeptal se setník.

„To ponechám na tobě,“ odvětil princ, „nebo tady na mém příteli, veliteli přístavu.“

„Slon,“ procedil přístavní velitel mezi zuby jaksi rozmrzele.

To znamenalo, že zločinec bude zaživa rozdupán, že bude ušlapán k smrti slonem-zabijákem, zvláště k tomu vycvičeným. Poprava, která byla považována za poměrně milosrdnou za tak velký a ohavný zločin.

Záležitost tím skončila. Také hostina skončila. Nosítka stála připravena před domem, nosiči byli hotovi dopravit Hippala, Damiana a prince zpátky na loď. Obklopili palankýn.

Velitel přístavu – dle zdvořilostního protokolu – učinil sedm kroků jako doprovod svých hostů, načež je požádal, aby usedli v nosítkách. Když se loučil s Hippalem, dodal: „Rád bych znovu vyslechl do podrobností, a za mnohem příjemnějších okolností, vyprávění o tvé cestě přes širý oceán. Je to neuvěřitelné a věř mi, Hippale, že důsledky toho, cos dokázal, budou nesmírné. Ani ty si je dnes nedovedeš představit!“

„Ale ano,“ odpověděl Hippalos. „Jednoho dne, až budu mít sdostatek času – nastane-li takový den – sepíšu to všechno do podrobností, aby to nezapadlo v zapomenutí.“



## KAPITOLA PRVNÍ

Já, Hippalos Merkátor, někdejší velitel a hlavní lodivod flotily v Alexandrii, jónský Řek (či Javanar nebo Javan, jak mě nazývali mí indiští přátelé), syn Nearchův z městského přístavu ostrova Sámu, se teď chystám vyprávět podivuhodný příběh svého života, plný dobrodružství v dalekých zemích za Erytrejským mořem.

Narodil jsem se na ostrově Sámu v roce 777 po První Olympiádě, během vlády velkého Augusta v Římě. Velkého? Snad ano. Proč ale mluvím o Římu? Protože Římané byli po více než půldruhé století našimi pány. Jsou pány všude, nade všemi... Ale ne, ne všude. Ne v empóriu Khabéris, ne v Modúře, ani ne v Kolchoi a v Muziris v zemi Damiriké. Římané... Bylo to v době vlády Tiberia, ošklivého hrubce, obra s vyhubavým pohledem v neupřímných očích – tehdy jsem se opětovně plavil na Východ ze zruinované „Šťastné Arábie“ a Cane. Bylo to také během Tiberiovy vlády, kdy jsem se dověděl fantastickou historii o jakémsi Jambulovi, který prý byl zahnán do indických krajů silnými větry. Ale bylo to v době vlády Claudiovy, chromého, koktavého, zdrženlivého, avšak moudrého a laskavého Tiberiova synovce, kdy jsem měl to štěstí, že jsem se seznámil s Getou, propuštěncem Annia Plocama, a se členy indického poselstva (právě v roce pádu Messaliny, té děvky) – a tehdy jsem učinil svůj objev! A Tiberius Claudius Drusus Nero Germanicus jej náležitě ocenil, a využil mého objevu k velkému zisku a k velkým skandálům v Římě, a poslal mě do pohodlného ústraní, abych psal. Neboť on, Claudius, byl také – odpusť mi, božský Caesare – nikoliv „také“, ale *především*, historikem a spisovatelem. Teď mají Římané za císaře Nerona, ale mě už nezajímají politické, státní, ani obchodní záležitosti. Zažil jsem zisk i ztrátu, radost i bolest, slávu i zapomenutí. Ale dočkal jsem se také své odměny, své největší odměny. Patrně vás to rozesměje, až uslyšíte, že to, co považují za svou největší odměnu je skutečnost, že po mně pojmenovali vítr